

**UCHWAŁA NR LXXIII / 368 /23
RADY POWIATU OBORNICKIEGO
z dnia 29 czerwca 2023 r.**

w sprawie przyjęcia aktualizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego pn. „Aktualizacja programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 13 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 ze zm.), „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 przyjętego uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r. oraz po zasięgnięciu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu, Rada Powiatu uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się aktualizację Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego pn. „Aktualizacja programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Traci moc Uchwała Nr XXIII/142/08 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 9 lipca 2008 roku w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego”.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Obornickiego.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Powiatu
(-)
Bogusław Janus

Uzasadnienie
do Uchwały Nr LXXIII / 368 / 23
Rady Powiatu Obornickiego
z dnia 29 czerwca 2023 r.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów przyjęła „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Główne cele Programu to: usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju, likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do 2032 r., w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu.

Zadania przewidziane w Programie są realizowane na trzech szczeblach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (samorząd powiatowy i samorząd gminny). Jednym z zadań krajowego programu, które ma być realizowane na szczeblu samorządu gminnego i powiatowego jest przygotowanie i aktualizacja lokalnych programów usuwania azbestu i jego wyrobów.

Rada Powiatu Obornickiego w dniu 9 lipca 2008 r. uchwałą nr XXIII/142/08 przyjęła pierwotny „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego”.

Realizując założenia „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” oraz obecny stan prawny, Zarząd Powiatu Obornickiego przystąpił do sporządzenia „Aktualizacji programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032”.

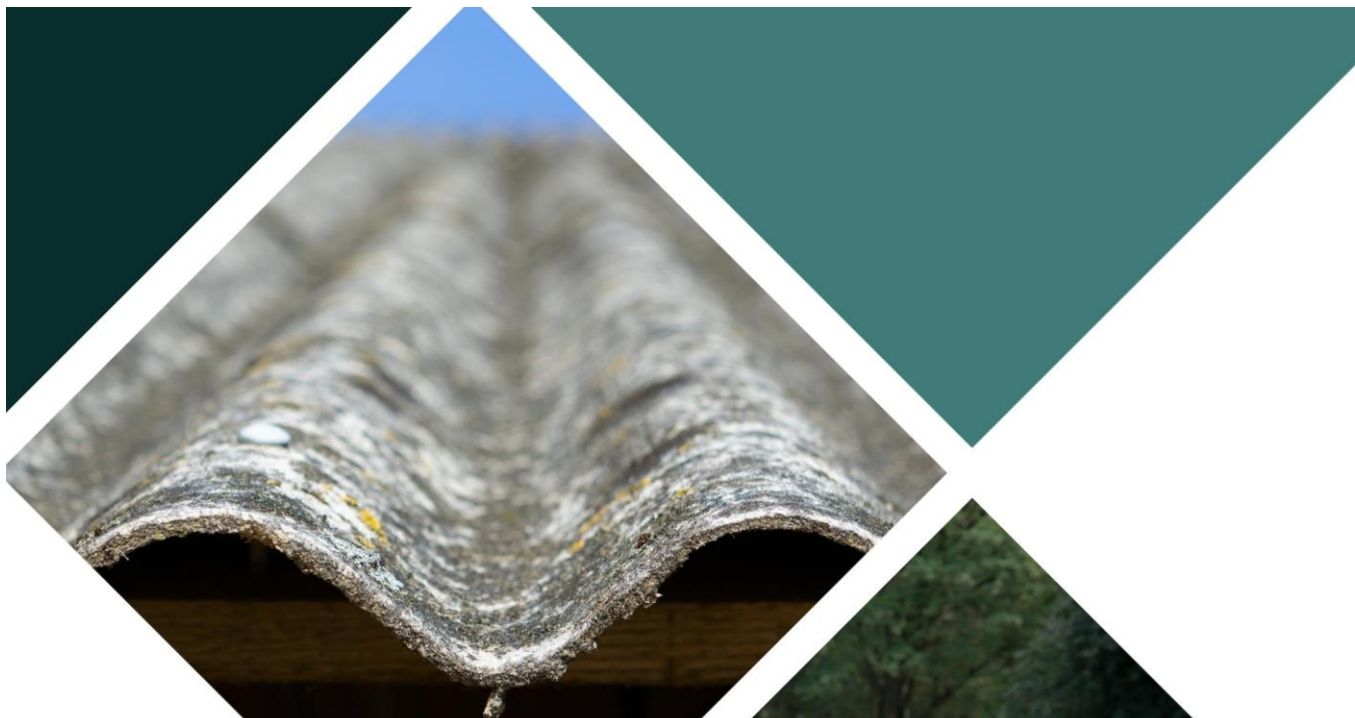
Opracowana aktualizacja poddana została konsultacjom społecznym, zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.). Ogłoszenie o możliwości zapoznania się z dokumentem umieszczono na stronie internetowej BIP Starostwa Powiatowego w Obornikach oraz wywieszono na tablicy ogłoszeń. Opracowanie wyłożono do publicznego wglądu w terminie od dnia 28.03.2023 r. do dnia 18.04.2023 r. W ciągu ustawowych 21 dni nie wpłynęły żadne uwagi do projektu dokumentu.

Aktualizacja Programu uzyskała wymagane prawem opinie Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu. Obie wskazane wyżej instytucje nie stwierdziły konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji programu.

Uchwalona aktualizacja Programu, stanowiąca załącznik do niniejszej uchwały, będzie dokumentem strategicznym wykorzystywanym przez samorząd powiatowy jako instrument zarządzania w zakresie ochrony środowiska. Dokument ten pozwoli ubiegać się min. o dofinansowanie działań związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest.

Mając na uwadze powyższe podjęcie uchwały uważa się za zasadne.

STAROSTA
(-)
Zofia Kotecka

**AKTUALIZACJA
PROGRAMU
USUWANIA AZBESTU
DLA POWIATU OBORNICKIEGO
NA LATA 2023-2032**

OBORNICKI, 2023

Aktualizacja programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032

ZAMAWIAJĄCY:

Powiat Obornicki
ul. 11 Listopada 2a
64-600 Oborniki

WYKONAWCA:

TERRA PROJEKT Danuta Mazurczak, Joanna Witkowska s.c.
ul. Zamkowa 4a/1, 62-070 Dąbrówka
tel. +48 692 290 324, +48 883 855 117
biuro@terraprojekt.pl, www.terraprojekt.pl

Spis treści

1. Wstęp.....	7
1.1. Cele i zadania Programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego	7
2. Zgodność Programu z dokumentami wyższego szczebla.....	7
2.1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	8
2.2. Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego	8
2.3. Plan gospodarki odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym.....	8
3. Podstawy prawne w zakresie postępowania z azbestem	9
4. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest	11
4.1. Rodzaje, właściwości i zastosowanie azbestu	11
4.2. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka	13
5. Podstawowe dane o Powiecie Obornickim	15
6. Bilans wyrobów azbestowych na terenie powiatu obornickiego.....	16
7. Odpady azbestowe unieszkodliwione na terenie powiatu obornickiego w latach poprzednich	21
8. Bezpieczne postępowanie z materiałami zawierającymi azbest.....	25
8.1. Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest	25
8.2. Bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest	26
8.3. Bezpieczny transport wyrobów i odpadów zawierających azbest.....	27
8.4. Bezpieczne unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.....	28
8.5. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego	28
9. Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu	29
10. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego.....	30
11. Harmonogram realizacji Programu	31
12. Możliwości finansowania usuwania wyrobów azbestowych.....	32
13. Monitoring realizacji Programu	34
14. Podsumowanie	35
Załącznik nr 1	37
Załącznik nr 2	39

Spis tabel

Tabela 1	Zakres zastosowań wyrobów zawierających azbest	12
Tabela 2	Liczna ludności oraz powierzchnia poszczególnych gmin tworzących Powiat Obornicki	16
Tabela 3	Ilość wyrobów azbestowych na terenie poszczególnych gmin powiatu obornickiego.....	17
Tabela 4	Rodzaje wyrobów azbestowych występujących na terenie powiatu obornickiego	19
Tabela 5	Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest	21
Tabela 6	Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego w latach 2020-2022	24
Tabela 7	Koszty realizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego w latach 2020-2022.....	25
Tabela 8	Szacunkowy koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych na terenie powiatu obornickiego.....	30
Tabela 9	Harmonogram realizacji „Aktualizacji programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego” na lata 2023-2032.....	31
Tabela 10	Wskaźniki monitorowania realizacji Programu	34

Spis wykresów

Wykres 1	Ilość wyrobów azbestowych na terenie powiatu obornickiego (źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023)	18
Wykres 2	Ilość wyrobów azbestowych na terenie poszczególnych gmin powiatu obornickiego (źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023 r.).....	19
Wykres 3	Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu obornickiego (źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023 r.)...	21
Wykres 4	Masa usuniętych wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach powiatu obornickiego w latach 2020-2022	23

Spis rysunków

Rysunek 1	Położenie powiatu obornickiego w województwie wielkopolskim oraz podział administracyjny powiatu (źródło: poznan.stat.gov.pl)	15
Rysunek 2	Rodzaje wyrobów azbestowych na terenie powiatu obornickiego (źródło: GeoAzbest według stanu na dzień 19.01.2023 r.).....	20
Rysunek 3	Oznakowanie wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania	27

1. Wstęp

W 1997 roku przyjęto rezolucję zakazującą stosowanie azbestu oraz zobowiązano Radę Ministrów do opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Dokument ten został przyjęty 14 maja 2002 roku przez Radę Ministrów. Następnie w 2009 roku ww. dokument został zaktualizowany i nadano mu nazwę „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (w skrócie POKzA). Program został przyjęty uchwałą Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, a następnie zmieniony uchwałą nr 39/2010 z 15 marca 2010 roku. Jednostki samorządu terytorialnego zostały zobligowane do opracowania lokalnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz ich aktualizacji.

Niniejsze opracowanie jest aktualizacją „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego”, który został przyjęty uchwałą nr XXIII/142/08 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 9 lipca 2008 roku. Dokument ten przedstawia zagadnienia związane z realizacją nałożonych na Powiat Obornicki obowiązków w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, prezentuje cele, zdania, określa aktualny stan w zakresie ilości azbestu na terenie powiatu. Ponadto zawiera harmonogram działań zmierzających do bezpiecznego dla środowiska i ludzi usunięcia wyrobów azbestowych, jak również wskazuje na środki finansowe niezbędne do jego realizacji z jednoczesną możliwością pozyskania środków zewnętrznych na utylizację azbestu.

Obowiązek posiadania Programu wynika z zapisów ustawowych, ale także otwiera drogę pozyskania dofinansowania działań związanych z demontażem, transportem i składowaniem (utylizacją) wyrobów azbestowych. Ponadto jego realizacja wpłynie znacząco na polepszenie jakości powietrza, a tym samym zwiększy komfort życia jak i stan zdrowia mieszkańców powiatu obornickiego.

„Aktualizacja programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032” została opracowana na podstawie danych ogólnodostępnych w bazie azbestowej¹, prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Baza azbestowa jest narzędziem informatycznym do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, dostępnym dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wprowadzenie danych i ich aktualizowanie jest obowiązkiem każdego wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także marszałka województwa.

1.1. Cele i zadania Programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego

Głównym celem opracowania „Aktualizacji programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032” (zwanego w dalszej części opracowania Programem) jest zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z terenie powiatu obornickiego w terminie do 31 grudnia 2032 roku.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań:

- identyfikację skali zjawiska poprzez określenie miejsca, ilości i rodzaju wyrobów azbestowych, występujących na terenie powiatu obornickiego,
- przedstawienie aspektów prawnych użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- opracowanie harmonogramu usuwania wyrobów azbestowych,
- określenie aspektów finansowych realizacji Programu,
- monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom powiatu.

Program będzie pełnić również rolę edukacyjną dla mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu na zdrowie ludzi, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania jak również możliwości otrzymania dofinansowania na ten cel.

2. Zgodność Programu z dokumentami wyższego szczebla

Program usuwania azbestu dla powiatu obornickiego powinien być spójny z dokumentami przyjętymi na szczeblu wyższym. Poniżej przedstawiono analizę celów przyjętych w głównym dokumencie krajowym, jak również przeanalizowano dokumenty na szczeblu wojewódzkim w zakresie usuwania azbestu.

¹ www.bazaazbestowa.gov.pl

2.1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Program został przyjęty uchwałą Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, a następnie zmieniony uchwałą nr 39/2010 z 15 marca 2010 roku.

W dokumencie wyznaczono następujące cele:

- 1) Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- 2) Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- 3) Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele te osiągnęte będą przez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach (centralnym, wojewódzkim i lokalnym: powiatowym i gminnym), finansowanych ze środków prywatnych i publicznych, w tym ze środków budżetowych.

Zadania zaplanowane w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” zostały ujęte w pięciu blokach tematycznych:

- 1) Zadania legislacyjne,
- 2) Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci, młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, materiały informacyjne i edukacyjne, ocenę i promocję technologii uniecznawiania włókien azbestu, szkolenia, seminaria, konferencje i kongresy,
- 3) Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbestu obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach,
- 4) Monitoring realizacji *Programu* w postaci elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 5) Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia,

Realizacja Programu wpłynie na poprawę warunków ochrony zdrowia i życia ludności, przyniesie korzyści w sferze społecznej, ekologicznej i ekonomicznej.

2.2. Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXVII/889/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 października 2017 roku w sprawie aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego.

W wojewódzkim programie usuwania azbestu jako główny cel przyjęto działania prowadzące do całkowitego usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu województwa wielkopolskiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Pozostałe cele Programu to:

- Ocena Programu realizowanego na terenie województwa do roku 2016,
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

2.3. Plan gospodarki odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXII/405/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 28 września 2020 roku w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym.

W gospodarce odpadami zawierającymi azbest przyjęto cel polegający na osiągnięciu celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032” oraz programie pn. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Województwa Wielkopolskiego”:

- 1) zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 2) bezpieczne usunięcie ok. 40% ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie do roku 2022.

3. Podstawy prawne w zakresie postępowania z azbestem

Poniżej omówiono obowiązujące akty prawne określające zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2020 poz. 1680). Ustawa zakazuje produkcji wyrobów zawierających azbest. Określa jakie sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest powinny zostać zawarte w rozporządzeniach. Określono jednorazowe odszkodowanie, świadczenia przedemerytalne, szkolenia, jednorazowe odprawy dla pracowników zatrudnionych w zakładach, które produkowały wyroby zawierające azbest. Dla pracowników i byłych pracowników zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest wprowadza się książeczkę badań profilaktycznych. Ustawa określa uprawnienia w zakresie ochrony zdrowia tj. okresowa badania lekarskie, bezpłatne leki, leczenie uzdrowskawe, dla byłych pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji. Ustawa precyzuje również wysokość kary za wprowadzanie na terytorium kraju azbest oraz wyroby zawierające azbest.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2022 poz. 2556). Ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących artykułach: art. 160, art. 161, art. 162, art. 163, art. 164. Wymienione artykuły regulują między innymi:

- zaliczenie azbestu do grona substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
- zakaz obrotu i ponownego wykorzystania tych substancji;
- ogólne warunki wykorzystywania, przemieszczania i eliminowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
- obowiązki wykorzystujących te substancje, w tym dotyczące dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania, okresowego przedkładania odpowiednim organom informacji o rodzaju substancji, ilości i miejscach występowania;
- obowiązki jednostek samorządu terytorialnego;
- ogólne wymagania dotyczące wykonawczych aktów prawnych (rozporządzeń) wydanych na podstawie ustawy, odnoszących się do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2022 poz. 699 ze zm.). Ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących miejscach: art. 79 oraz załącznik 4. Artykuł 79 mówi o ujęciu w „Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami” informacji o składowiskach odpadów, na których są składowane odpady zawierające azbest lub wydzielonych części na terenie składowisk zaliczonych do składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do składowania wyłącznie odpadów zawierających azbest. Zapisy w załączniku 4 dotyczą zaliczenia azbestu do składników mogących powodować, że odpady są odpadami niebezpiecznymi – w konsekwencji wszelkie regulacje dotyczące odpadów niebezpiecznych zawarte w ustawie dotyczą usuniętych wyrobów zawierających azbest, a zatem odnoszą się do obowiązków wytwórców i posiadaczy odpadów niebezpiecznych, zasad postępowania przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów niebezpiecznych.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649, zmienione rozporządzeniem Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089). Rozporządzenie określa obowiązku wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów

zawierających azbest do miejsca ich składowania, wymagania jakimi powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005 nr 216 poz. 1824). Rozporządzenie określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w tym:

- stosowanie niezbędnych środków ochrony osobistej i szczegółowe wymagania techniczne dotyczące tych środków;
- kontrolowanie stopnia narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu w sposób określony w przepisach dotyczących badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy;
- podejmowanie działań zmniejszających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestowego.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8 poz. 31). Rozporządzenie określa:

- 1) wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest;
- 2) wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, zwanych dalej „instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest”;
- 3) wymagania w zakresie przemieszczania odpadów zawierających azbest;
- 4) sposób oznaczania miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest;
- 5) sposób inwentaryzowania wyrobów zawierających azbest w miejscach ich wykorzystywania;
- 6) terminy przedkładania odpowiednio marszałkowi województwa albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o:
 - a) rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest,
 - b) instalacjach lub urządzeniach zawierających azbest,
 - c) przewidywanym terminie usunięcia wyrobów zawierających azbest;
- 7) formę i układ przedkładanych informacji, o których mowa w pkt 6;
- 8) terminy, w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013 poz. 25). Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru wyrobów zawierających azbest, poprzez platformę www.bazaazbestowa.gov.pl. Określa jakie informacje powinny być zawarte w rejestrze.

Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2020 poz. 10). Rozporządzenie zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
- 10 13 10 – odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 12 09,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2022 poz. 1902). Odpady zawierające azbest zaliczane są do odpadów niebezpiecznych, w związku z tym nie mogą być poddawane odzyskowi i z tego względu jedynym sposobem ich

unieszkodliwiania jest składowanie. Rozporządzenie określa m.in.: szczegółowe wymagania dotyczące kwater przeznaczonych do składowania wyrobów izolacyjnych i materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest oraz warunków deponowania i składowania ww. wyrobów. Na tego typu składowiskach lub kwaterach nie należy prowadzić prac, które mogą powodować uwalnianie włókien azbestu.

4. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

4.1. Rodzaje, właściwości i zastosowanie azbestu

Azbest jest to nazwa handlowa włóknistych materiałów nieorganicznych i niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Pod względem chemicznym azbesty są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie magnez, sód, wapń lub żelazo. Istnieje 6 odmian azbestu, różniących się składem chemicznym i budową krystaliczną:

- azbest aktynolitowy (amiant),
- azbest amozytowy (amozyt),
- azbest antofilitowy,
- azbest chryzotylowy (metaksyt) – drobnowłóknista odmiana chryzotylu (azbest biały),
- azbest krokidolitowy – krokidolit (azbest niebieski),
- azbest tremolitowy – tremolit.

Włókna azbestu należą do najcieńszych wśród wszystkich minerałów występujących na ziemi. Cechą charakterystyczną, pozwalającą odróżnić azbest od innych minerałów, jest struktura włókien, gdyż są one długie i bardzo cienkie. Stosunek długości do średnicy wynosi najczęściej powyżej 100:1. Większość włókien azbestowych jest respirabilna, oznacza to, że ich długość wynosi powyżej 5 μm , a średnica jest mniejsza niż 3 μm . Wobec powyższego włókna azbestowe bardzo łatwo dostają się do układu oddechowego, gdzie pozostają aż do końca życia człowieka.

Azbest charakteryzuje się następującymi właściwościami:

- niepalność – temperatura topnienia chryzotylu wynosi 1500 – 1550°C, natomiast amfiboli 930 – 1150°C,
- niskie przewodnictwo cieplne i energetyczne,
- wysoka wytrzymałość mechaniczna,
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady) – szczególnie w przypadku amfiboli,
- łatwość łączenia się z innymi materiałami np. z tworzywami sztucznymi i cementem,
- możliwość przędzenia włókien,
- dobre właściwości sorpcyjne.

Oprócz sposobu użytkowania wyrobów azbestowych oraz procesu ich degradacji, wielkość emisji włókien azbestowych zależy od technologii ich związania w danym wyrobie. W zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej wyróżniamy dwie klasy wyrobów azbestowych:

- **Klasa I („miękkie”)** obejmuje wyroby o gęstości mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% azbestu. Z grupy tych wyrobów najczęściej stosowane były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, płytki podłogowe PCV, masy azbestowe natryskowe. Niebezpiecznym źródłem emisji pyłu azbestowego są także wyroby „miękkie” zastosowane wewnątrz pomieszczeń w postaci izolacji cieplnej, dodatków do farb i lakierów. Problem ten wystąpił w krajach wysoko uprzemysłowionych, szczególnie w Stanach Zjednoczonych, gdzie na dużą skalę stosowano dodatek azbestu do materiałów wykończeniowych w budynkach użyteczności publicznej (np. szkoły, szpitale).
- **Klasa II („twarde”)** obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu, gdzie włókna azbestowe są mocno związane. W grupie tej najbardziej rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielkokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach stosowano także rury, instalacje wodociągowe i kanalizacyjne, a także przewody kominowe i zsypy.

Liderami w produkcji azbestu w XX wieku była Kanada, były Związek Radziecki oraz RPA, które wyprodukowały blisko 79% światowej produkcji azbestu w XX wieku. Po roku 1945 sprowadzono do Polski ok. 2 mln. ton azbestu. Był to głównie azbest importowany z byłego Związku Radzieckiego, a także z Chin i Afryki Południowej. Szacuje się, że 85% tego azbestu zostało zużyte do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, zwłaszcza płyt płaskich i falistych. Produkcję tego rodzaju płyt rozpoczęto w Polsce w 1907 roku, a jej szybki rozwój nastąpił po roku 1950.

Mając na uwadze, że wyroby zawierające azbest były produkowane ponad 100 lat i używane do produkcji ok. 3 000 różnych asortymentów materiałowych – brak jest możliwości określenia, gdzie i ile ich się znajduje. Orientacyjny pogląd na obszar użytkowania wyrobów zawierających azbest daje załączona poniżej tabela.

Tabela 1 Zakres zastosowań wyrobów zawierających azbest

KLASA WYROBU	RODZAJ WYROBU ZAWIERAJĄCEGO AZBEST	ZASTOSOWANIE
I	masy azbestowe natryskowe	<ul style="list-style-type: none"> izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych, izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej
I	sznury	<ul style="list-style-type: none"> piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe
I	tektura azbestowa	<ul style="list-style-type: none"> izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	płyty azbestowo-kauczukowe	<ul style="list-style-type: none"> uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	<ul style="list-style-type: none"> ochrona pracowników
I	masa lub tektura azbestowa	<ul style="list-style-type: none"> drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np. żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	<ul style="list-style-type: none"> hamulce i sprzęgła
I	masy ogniodoporne zawierające azbest	<ul style="list-style-type: none"> piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	płyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiorzy	<ul style="list-style-type: none"> pokrycia dachowe, balkony
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	<ul style="list-style-type: none"> ściany osłonowe, ściany działowe, elewacje zewnętrzne, osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe, chłodnie wentylatorowe
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	<ul style="list-style-type: none"> pokrycia dachowe, elewacje zewnętrzne
II	płyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	<ul style="list-style-type: none"> elewacje zewnętrzne, osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, ściany działowe
II	rury azbestowo-cementowe (bezciśnieniowe i ciśnieniowe)	<ul style="list-style-type: none"> przewody kanalizacyjne i wodociągowe, rynny spustowe na śmieci, przewody kominowe
II	otuliny azbestowo-cementowe	<ul style="list-style-type: none"> izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	<ul style="list-style-type: none"> przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony rurociągów ciepłowniczych, osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	<ul style="list-style-type: none"> przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	płytki PCV	<ul style="list-style-type: none"> podłogi w blokach mieszkalnych
I lub II	płyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ogniodoporne	<ul style="list-style-type: none"> osłony ogniodoporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie), izolacja urządzeń grzewczych, grodzie przeciwogniowe w okrętownictwie

Źródło: „Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych” Ministerstwo Gospodarki 2008 r.

Dopiero w latach 80-tych XX wieku, azbest uznany został za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku. Poszczególne państwa Unii Europejskiej, jak i inne, w tym USA, Kanada i Japonia już w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, zakazały stosowania azbestu bądź ograniczyły lub zabroniły obrotu materiałami zawierającymi azbest oraz importu takich materiałów na swój obszar celny.

Natomiast w Polsce produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakazana ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o *zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 628²). Zgodnie z ustawą, w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych (a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest).

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do niebezpiecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 roku w sprawie katalogu odpadów, odpady zawierające azbest zaliczono do następujących rodzajów:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
- 10 13 10 – odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 12 09,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

4.2. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez dziesiątki, a nawet przez setki lat. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Do organizmu przedostaje się z wdychanym powietrzem i w postaci złożeń zatrzymuje się w płucach. Częsta ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną wielu chorób układu oddechowego. Natomiast nawet krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może powodować zaburzenia oddechowe, bóle w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych.

Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 µm, przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 µm, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, to znaczy takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 µm, mają grubość mniejszą od 3 µm, a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3 :1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego, w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą ryzyko zdrowotne. Włókna azbestu, które dostały się do układu oddechowego pozostają w tkance płucnej przez całe życie organizmu, wywołując po wielu latach zmiany chorobowe oraz ryzyka pojawienia się określonych nowotworów złośliwych. Może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak:

- pylica azbestowa (azbestoza) – rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych. Przejawia się suchym, męczącym kaszlem, dusznością wysiłkową, bólami w klatce piersiowej oraz objawami nieżytu oskrzeli i rozedmy płuc. Włókna azbestowe wnikają

² Obecnie tekst jednolity to Dz. U. 2020 poz. 1680.

aż do najgłębszych części płuc. Powstają ciała żelaziste, które powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej. W latach 1976-2009 ogółem odnotowano 2713 przypadków azbestozy.

- choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu, czyli zmiany zwłóknieniowe opłucnej – pod postacią odgraniczonych blaszek lub rozlanego zgrubienia opłucnej mogą występować równocześnie lub niezależnie od zwłóknienia tkanki płucnej. Zmiany opłucnowe powodowane azbestem wymienione zostały po raz pierwszy w wykazie chorób zawodowych obowiązującym od 2002 r.
- rak płuc – najczęściej powodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest rak oskrzeli. Jest to seria nie naprawionych defektów genetycznych w komórkach prowadzących do rozwoju guza. Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Jest to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów. Nowotwór ten rozwija się u osób zawodowo narażonych na kontakt z azbestem oraz u osób mieszkających w okolicach kopalni i zakładów przetwórstwa azbestu.
- międzybłoniaki uznane są za nowotwory swoiste dla narażenia na pył azbestu. Pierwszy przypadek międzybłoniaka opłucnej uznanego za chorobę zawodową stwierdzony został w Polsce w 1976 r.
- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli - wykaz chorób zawodowych przewiduje możliwość uznania przewlekłego zapalenia oskrzeli za chorobę zawodową po spełnieniu określonych warunków, ponieważ etiologia choroby jest uwarunkowana różnymi przyczynami, wśród których dominujące znaczenie ma palenie tytoniu. Narażenie musi być długotrwałe, a stężenie czynników szkodliwych, w ostatnich 10 latach pracy powinno przekraczać normatywy higieniczne.

Należy jednak stwierdzić, że azbest dobrze zabezpieczony i nieuszkodzony nie stanowi zagrożenia. Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub jakiegokolwiek uszkodzenia mechanicznego (łamanie, kruszenie, cięcie i każda inna obróbka). Procesy te powodują uwalnianie się włókien do powietrza i możliwość wdychania ich do płuc.

Ze względu na fakt, iż główne zagrożenie azbest stanowi:

- gdy dopuszcza się do samoistnej emisji jego cząstek (niegroźnych w formach i bryłach spoistych) przy niewłaściwym postępowaniu z materiałami, które go zawierają;
- kiedy jego struktura ulega naruszeniu (spękaniu, skruszeniu, erozji) w wyniku oddziaływania czynników zewnętrznych i środowiskowych oraz wskutek upływu czasu

uznano, że dla wyeliminowania jakichkolwiek zagrożeń związanych z tym surowcem konieczne jest jego całkowite usunięcie z wszystkich obiektów, urządzeń, instalacji i miejsc magazynowania do końca 2032 roku.

Kancerogenne działanie azbestu jest skutkiem wdychania jego włókien zawieszonych w powietrzu. Ryzyko zachorowań wynikające z wchłaniania pyłu drogą pokarmową jest znikome, czego dowiodły przeprowadzone dotychczas badania naukowe, dlatego też powszechnie uważane za szkodliwe spożywanie wody z wodociągów azbestowo cementowych nie jest groźne.

W 2000 roku wprowadzono w Polsce program profilaktycznych badań lekarskich Amiantus³ w celu realizacji ustawowych uprawnień byłych pracowników zakładów przetwórstwa azbestu do tego typu badań. Osoby zatrudnione kiedykolwiek w tych zakładach uzyskały uprawnienia do korzystania z profilaktycznych badań lekarskich do końca życia. Prowadzone badania mają charakter ciągły, są rozłożone na lata i są ukierunkowane w szczególności na ocenę układu oddechowego.

Od rozpoczęcia programu Amiantus w roku 2000 do 2020 badaniami objęto 8 379 osób, wśród których 62,3% stanowili mężczyźni. W okresie tym przeprowadzono łącznie 35 323 profilaktycznych badań lekarskich.

Biorąc pod uwagę zatrudnienie w poszczególnych rodzajach przetwórstwa azbestu, największy odsetek badanych to pracownicy zakładów azbestowo-cementowych – 50,5%. Pracownicy zakładów produkujących wyroby cierne stanowili – 11,7%, pracownicy zakładów produkujących wyroby włókiennicze 11,3%, wyroby uszczelniające – 11,2%, oraz wyroby hydroizolacyjne, masy asfaltowe, płyty filtracyjne – 10,9%. Ponad jedna czwarta badanych legitymowała się ponad 20 letnim stażem pracy w narażeniu na azbest.

³ Program prowadzony przez Ośrodek Referencyjny Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem – Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi.

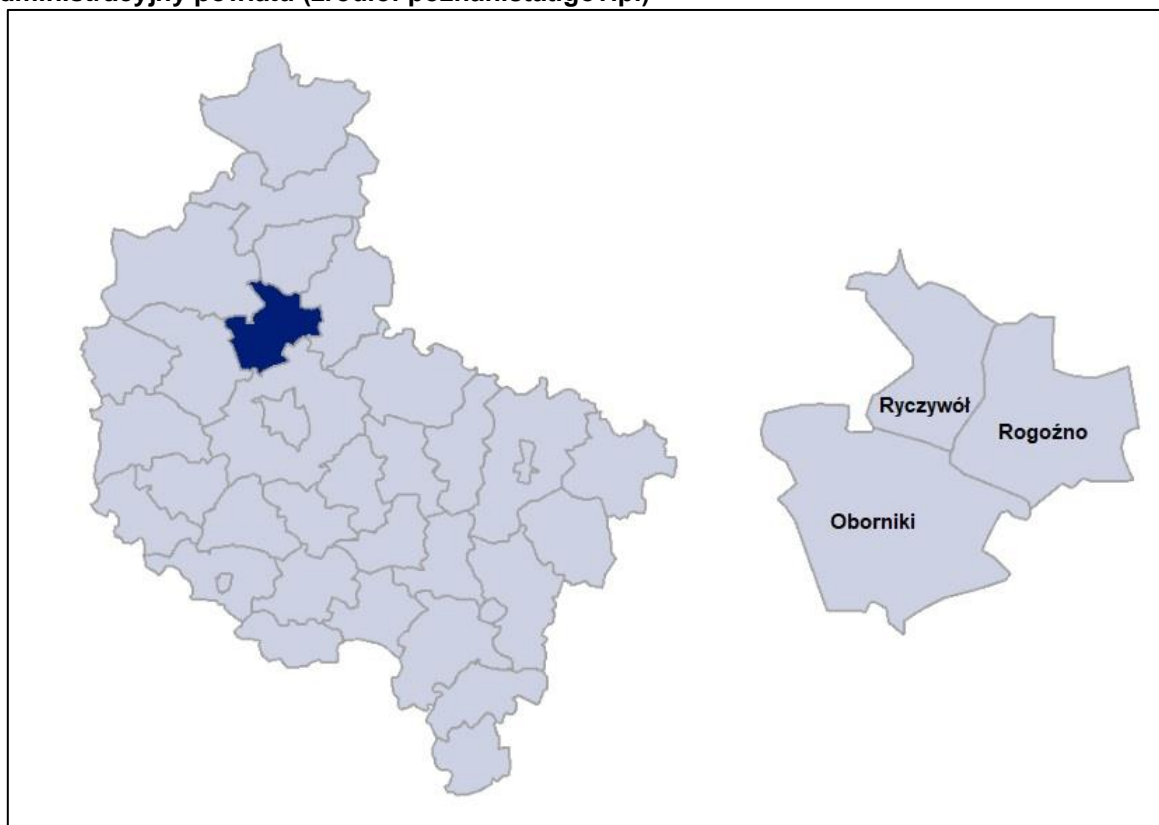
Wśród 8 379 osób przebadanych w programie w latach 2000-2020 u 2 237 osób stwierdzono chorobę zawodową. Pylica azbestowa (azbestoza) występowała u 1 893 osób tj. u 22,6% badanych, rak płuca u 124 badanych, międzybłoniak opłucnej u 77 osób. Zmiany radiologiczne opłucnowe stwierdzono u 3 352 (40%) osób, natomiast zaciemnienia miąższu płucnego u 5 499 (65,6%) osób. Najczęściej choroby azbestozależne stwierdzano wśród byłych pracowników zakładów azbestowo-cementowych⁴. Program Amiantus – dzięki długiej obserwacji – umożliwił monitorowanie stanu zdrowia byłych pracowników narażonych na działanie azbestu oraz stworzył unikalną możliwość przeprowadzenia analiz epidemiologicznych. Badania te dostarczyły także wiedzy na temat naturalnej historii chorób związanych z azbestem.

5. Podstawowe dane o Powiecie Obornickim

Powiat Obornicki położony jest w centralnej części Polski, w północno-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w bliskim sąsiedztwie aglomeracji poznańskiej. Graniczy z pięcioma innymi powiatami: powiatem wągrowieckim, powiatem chodzieskim, powiatem czarnkowsko-trzcianeckim, powiatem szamotulskim i powiatem poznańskim.

Powiat zajmuje łączną powierzchnię 71 104 ha, co stanowi 2,4% powierzchni województwa wielkopolskiego. W skład powiatu obornickiego wchodzi 3 gminy: miejsko-wiejskie Oborniki i Rogoźno oraz gmina wiejska Ryczywół. Siedzibą powiatu są Oborniki. Największą gminą jest Gmina Oborniki, a najmniejszą Gmina Ryczywół.

Rysunek 1 Położenie powiatu obornickiego w województwie wielkopolskim oraz podział administracyjny powiatu (źródło: poznan.stat.gov.pl)

Liczba mieszkańców powiatu obornickiego wynosiła 59 164 osób (dane GUS stan na dzień 31.12.2021 r.), co stanowi 1,7% ogółu mieszkańców województwa wielkopolskiego. Gęstość zaludnienia w osobach na 1 km² wynosiła 83. Poniżej zestawiono dane o liczbie ludności oraz powierzchni poszczególnych gmin w powiecie obornickim.

⁴ Dane z <https://www.imp.lodz.pl/azbest--program-amiantus-3263>

Tabela 2 Liczna ludności oraz powierzchnia poszczególnych gmina tworzących Powiat Obornicki

JEDNOSTKA ADMINISTRACYJNA	LICZBA LUDNOŚCI [os.]	POWIERZCHNIA [ha]
Gmina Oborniki	34 181	34 004
Gmina Rogoźno	18 054	21 624
Gmina Ryczywół	6 929	15 476
POWIAT OBORNICKI	59 164	71 104

Źródło: Dane z GUS według stanu na dzień 31.12.2021 r.

Powiat ma charakter rolniczo-leśny. Największą powierzchnię zajmują użytki rolne stanowiąc 58%, w tym grunty orne ok. 83%. Lasy stanowią – 31,2% obszaru powiatu. Powiat odznacza się dużym zróżnicowaniem przyrodniczym oraz krajobrazowym, ze względu na ukształtowanie terenu, przepływające cieką oraz występujące obszary leśne.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie powiatu obornickiego wynosi 10 063,12 ha, co stanowi 14,2% powierzchni powiatu. Najwięcej obszarów chronionych występuje na terenie gminy Rogoźno – 9 031,9 ha i gminy Ryczywół – 1 027,0 ha, natomiast na terenie gminy Oborniki jedynie 4,22 ha. Formy ochrony przyrody tworzą: sześć rezerwatów przyrody, trzy obszary chronionego krajobrazu i 173 pomników przyrody. Na terenie powiatu wyznaczono również siedem obszarów Natura 2000.

6. Bilans wyrobów azbestowych na terenie powiatu obornickiego

Podstawowym narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz monitorowania realizacji zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” jest prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii Baza Azbestowa⁵. Baza azbestowa jest dostępna dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wprowadzanie i aktualizowanie danych w Bazie Azbestowej jest obowiązkiem każdego wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także marszałka województwa. Dane wprowadzane do Bazy Azbestowej pochodzą od właścicieli i użytkowników nieruchomości, na których są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.

Niniejszy rozdział został opracowany na podstawie danych zawartych w Bazie Azbestowej według stanu na dzień 19 stycznia 2023 roku.

Łącznie na terenie powiatu obornickiego zinwentaryzowano 14 849,562 Mg wyrobów zawierających azbest. W strukturze własnościowej zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych dominuje własność osób fizycznych wynosząca 11 863,745 Mg, co stanowi 79,9%. Natomiast własność osób prawnych wynosi 2 985,817 Mg, co stanowi 20,1% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych.

Dotychczas unieszkodliwiono łącznie 2 315,768 Mg odpadów azbestowych, z czego 2 052,36 Mg (88,6%) pochodziło od osób fizycznych, a 263,408 Mg (11,4%) od osób prawnych.

Ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru powiatu obornickiego wynosi 12 533,795 Mg, w tym 9 811,385 Mg (78,3%) stanowi własność osób fizycznych oraz 2 722,41 Mg (21,7%) stanowi własność osób prawnych. W poniższej tabeli i wykresie przedstawiono szczegółowe dane dotyczące wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu obornickiego.

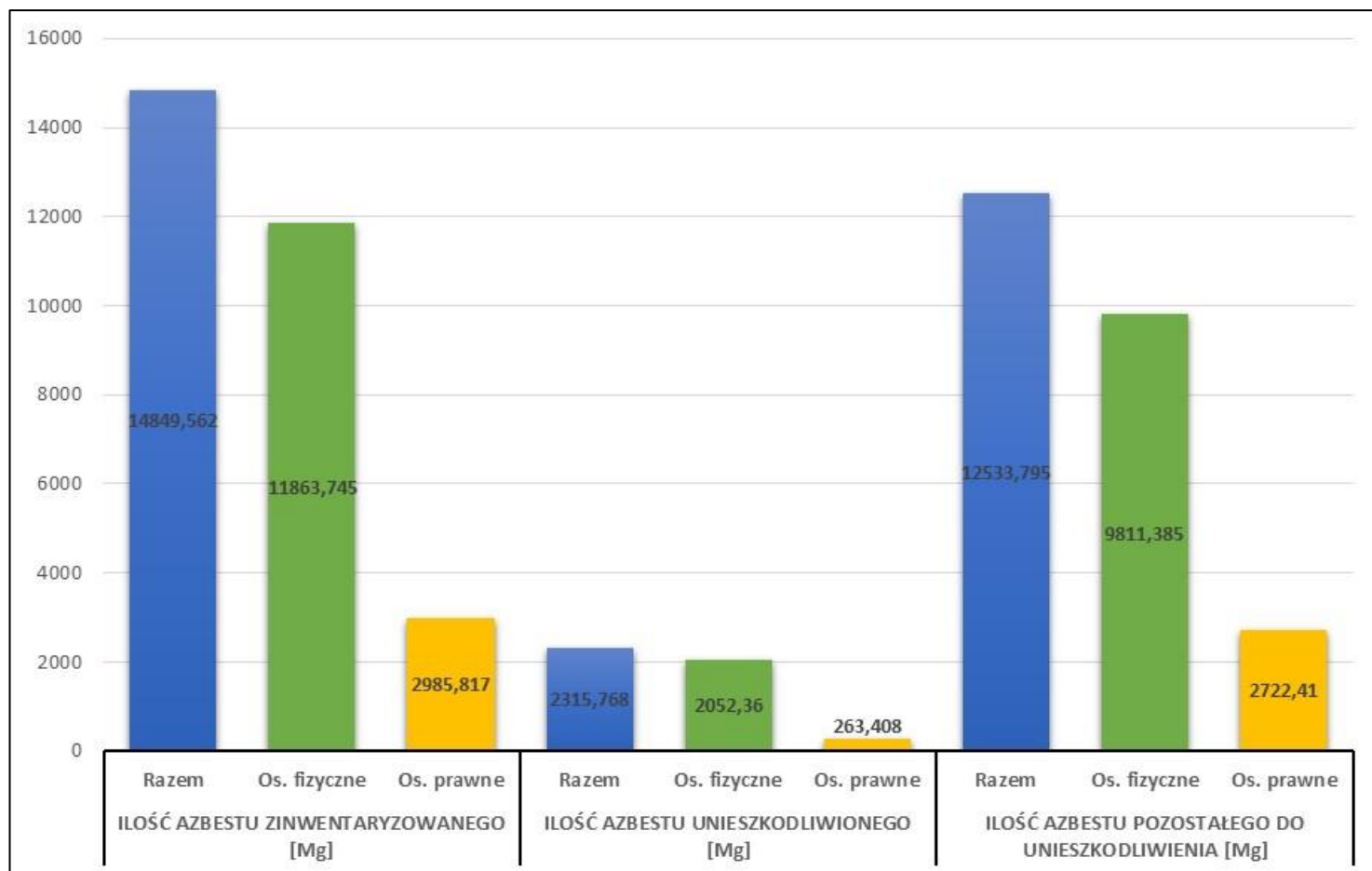
⁵ www.bazaazbestowa.gov.pl

Tabela 3 Ilość wyrobów azbestowych na terenie poszczególnych gmin powiatu obornickiego

JEDNOSTKA ADMINISTRACYJNA	ILOŚĆ AZBESTU ZINWENTARYZOWANEGO [Mg]			ILOŚĆ AZBESTU UNIESZKODLIWIONEGO [Mg]			ILOŚĆ AZBESTU POZOSTAŁEGO DO UNIESZKODLIWIENIA [Mg]		
	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
Gmina Oborniki	7453,338	5355,260	2098,079	993,709	806,646	187,063	6459,630	4548,614	1911,016
Gmina Rogoźno	3484,585	2955,821	528,764	250,963	250,963	0	3233,622	2704,858	528,764
Gmina Ryczywół	3911,639	3552,664	358,975	1071,096	994,751	76,345	2840,543	2557,913	282,630
POWIAT OBORNICKI	14849,562	11863,745	2985,817	2315,768	2052,360	263,408	12533,795	9811,385	2722,410

Źródło: Na podstawie danych z Bazy Azbestowej według stanu na dzień 19.01.2023 roku.

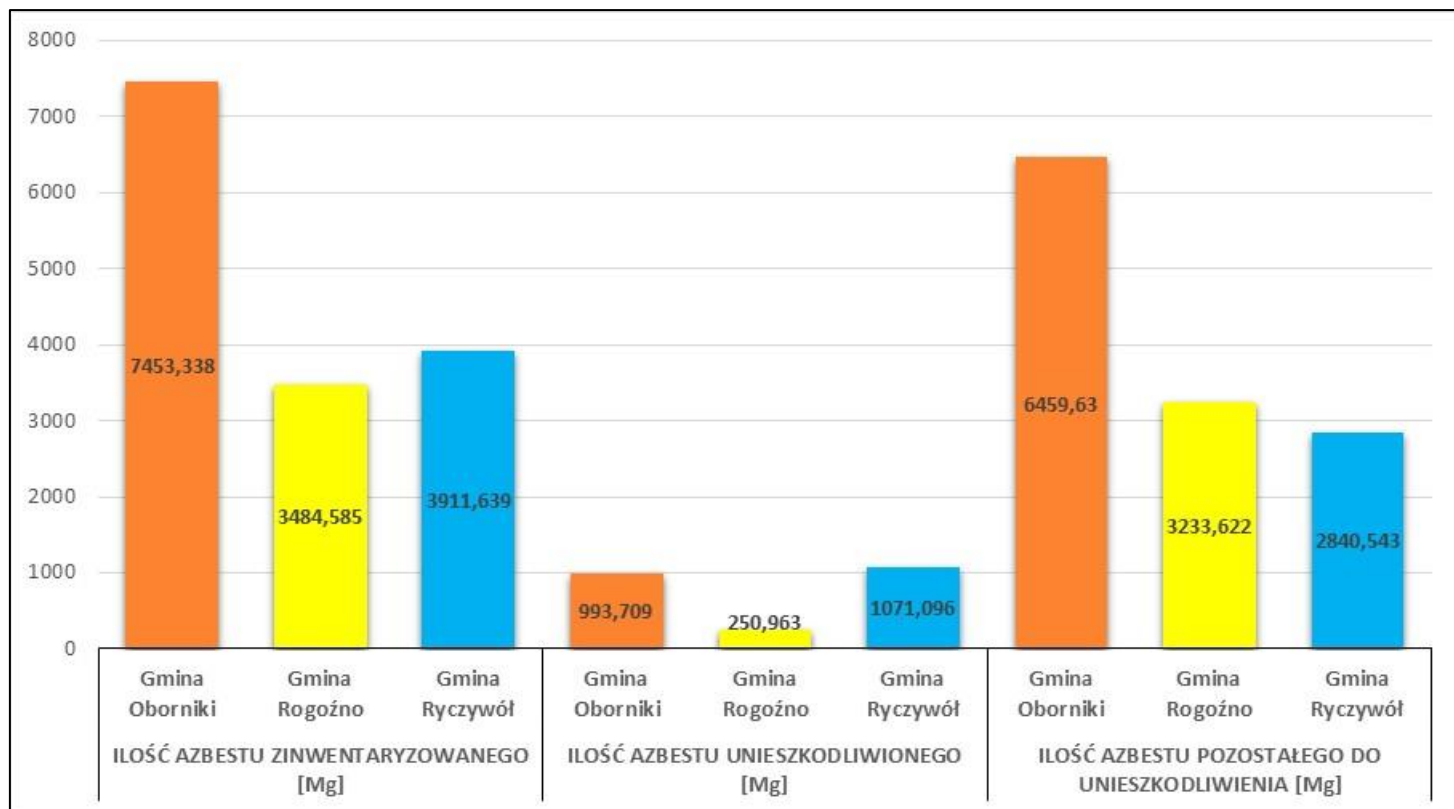
Wykres 1 Ilość wyrobów azbestowych na terenie powiatu obornickiego (źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023)

Analizując dane z poszczególnych gmin powiatu obornickiego wynika, że:

- na terenie gminy Oborniki zinwentaryzowano najwięcej w powiecie wyrobów azbestowych - 7 453,338 Mg, z czego 5 355,260 Mg należy do osób fizycznych, a 2 098,079 Mg do osób prawnych. Dotychczas unieszkodliwiono 993,709 Mg odpadów azbestowych, z czego większość należała do osób fizycznych - 806,646 Mg, a pozostała ilość do osób prawnych - 187,063 Mg. W związku z tym do unieszkodliwienia na terenie gminy pozostało 6 459,63 Mg wyrobów azbestowych, z czego do osób fizycznych należy 4 548,614 Mg, a do osób prawnych - 1 911,016 Mg.
- na terenie gminy Rogoźno zinwentaryzowano najmniej w powiecie wyrobów azbestowych - 3 484,585 Mg, z czego 2 955,821 Mg należy do osób fizycznych, a 528,764 Mg do osób prawnych. Dotychczas unieszkodliwiono 250,963 Mg odpadów azbestowych, która należała do osób fizycznych. W związku z tym do unieszkodliwienia na terenie gminy pozostało 3 233,622 Mg wyrobów azbestowych, z czego do osób fizycznych należy 2 704,858 Mg, a do osób prawnych - 528,764 Mg.
- na terenie gminy Ryczywół zinwentaryzowano 3 911,639 Mg wyrobów azbestowych, z czego 3 552,664 Mg należy do osób fizycznych, a 358,975 Mg do osób prawnych. Dotychczas unieszkodliwiono 1 071,096 Mg odpadów azbestowych jest to najwięcej ze wszystkich gmin powiatu obornickiego. Większość należała do osób fizycznych - 994,751 Mg, a pozostała ilość do osób prawnych - 76,345 Mg. W związku z tym do unieszkodliwienia na terenie gminy pozostało 2 840,543 Mg wyrobów azbestowych, jest to najmniej ze wszystkich gmin powiatu obornickiego. Pozostałe do unieszkodliwienia wyroby należą do osób fizycznych 2 557,913 Mg, a do osób prawnych - 282,630 Mg.

Wykres 2 Ilość wyrobów azbestowych na terenie poszczególnych gmin powiatu obornickiego (źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023 r.)

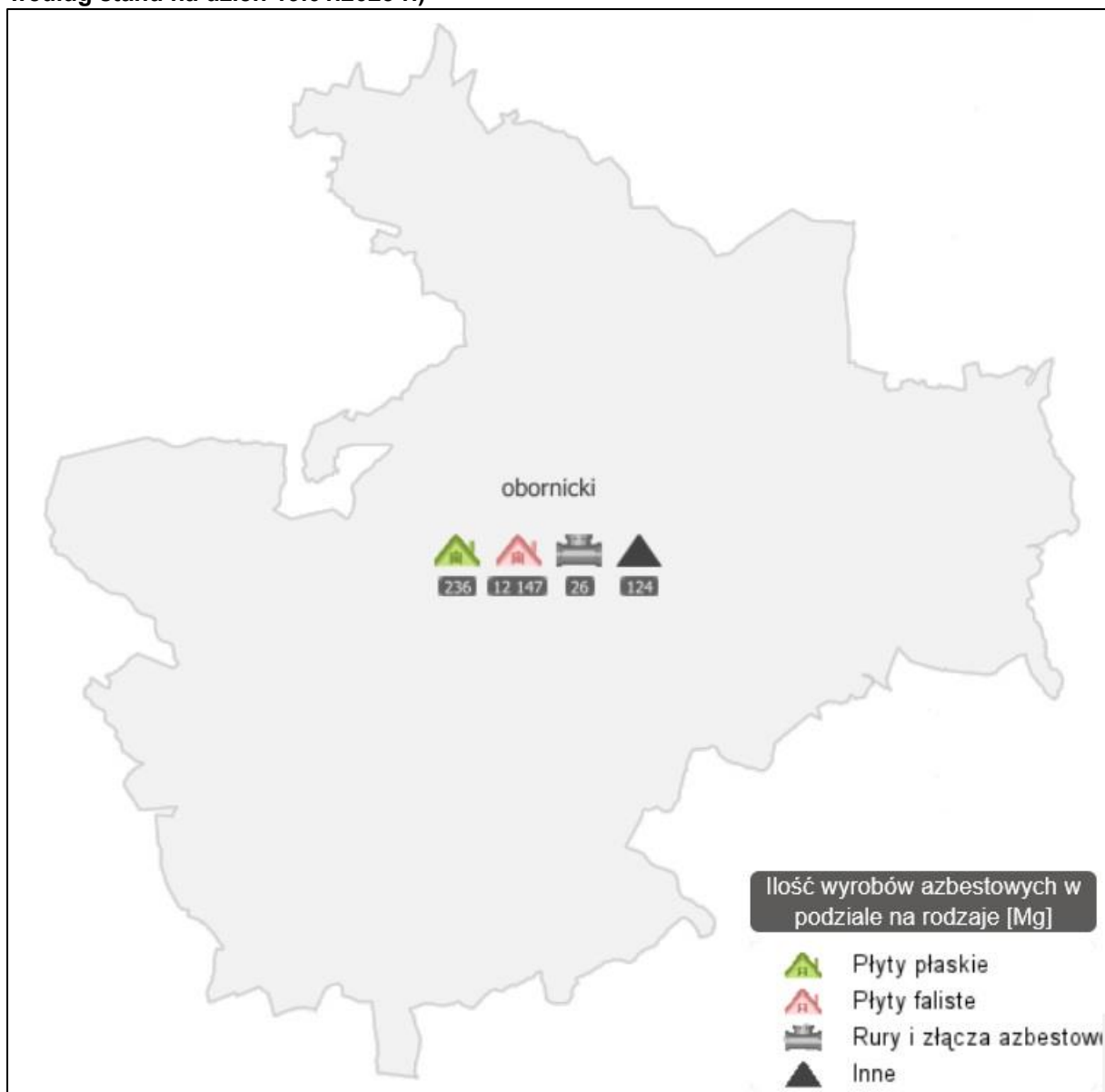
Analizując rodzaje wyrobów azbestowych, które występują na terenie powiatu obornickiego, do unieszkodliwienia pozostało 12 147,116 Mg falistych płyt azbestowo-cementowych, płaskich płyt azbestowo-cementowych w ilości 235,968 Mg, rur i złączy azbestowo-cementowych w ilości 26 Mg. W ziemi pozostawiono 124,215 Mg rur i złączy azbestowo-cementowych. W niewielkich ilościach występują również inne wyroby azbestowe. Szczegółowy wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 4 Rodzaje wyrobów azbestowych występujących na terenie powiatu obornickiego

RODZAJ WYROBU	ILOŚĆ POZOSTAŁA DO UNIESZKODLIWIENIA [Mg]	PROCENTOWY UDZIAŁ
Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	235,968	1,9%
Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa	12 147,116	96,9%
Rury i złącza azbestowo-cementowe do unieszkodliwienia	26,000	0,2%
Rury azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi	124,215	1,0%
Inne – kształtki azbestowo-cementowe budowlane	0,100	0,0%
Inne – wyżej nie wymienione	0,396	0,0%
RAZEM	12 533,795	100,0 %

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023 r.

Rysunek 2 Rodzaje wyrobów azbestowych na terenie powiatu obornickiego (źródło: GeoAzbest według stanu na dzień 19.01.2023 r.)

Zgodnie z Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649, zmienione rozporządzeniem Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089) właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (wzór oceny w załączniku nr 1). W zależności od uzyskanej punktacji, określa się trzy rodzaje wyrobów ze względu na stopień pilności ich unieszkodliwienia:

- Stopień pilności I – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- Stopień pilności II – wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku,
- Stopień pilności III – wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lata.

Według danych z Bazy Azbestowej na terenie powiatu obornickiego stopień pilności I uzyskały wyroby azbestowe w ilości 168,576 Mg tj. 1,35% wszystkich wyrobów azbestowych. Natomiast stopień pilności II uzyskały wyroby azbestowe w ilości 1703,344 Mg tj. 13,59%, a stopień pilności III uzyskały wyroby azbestowe w ilości 10661,875 Mg tj. 85,06%.

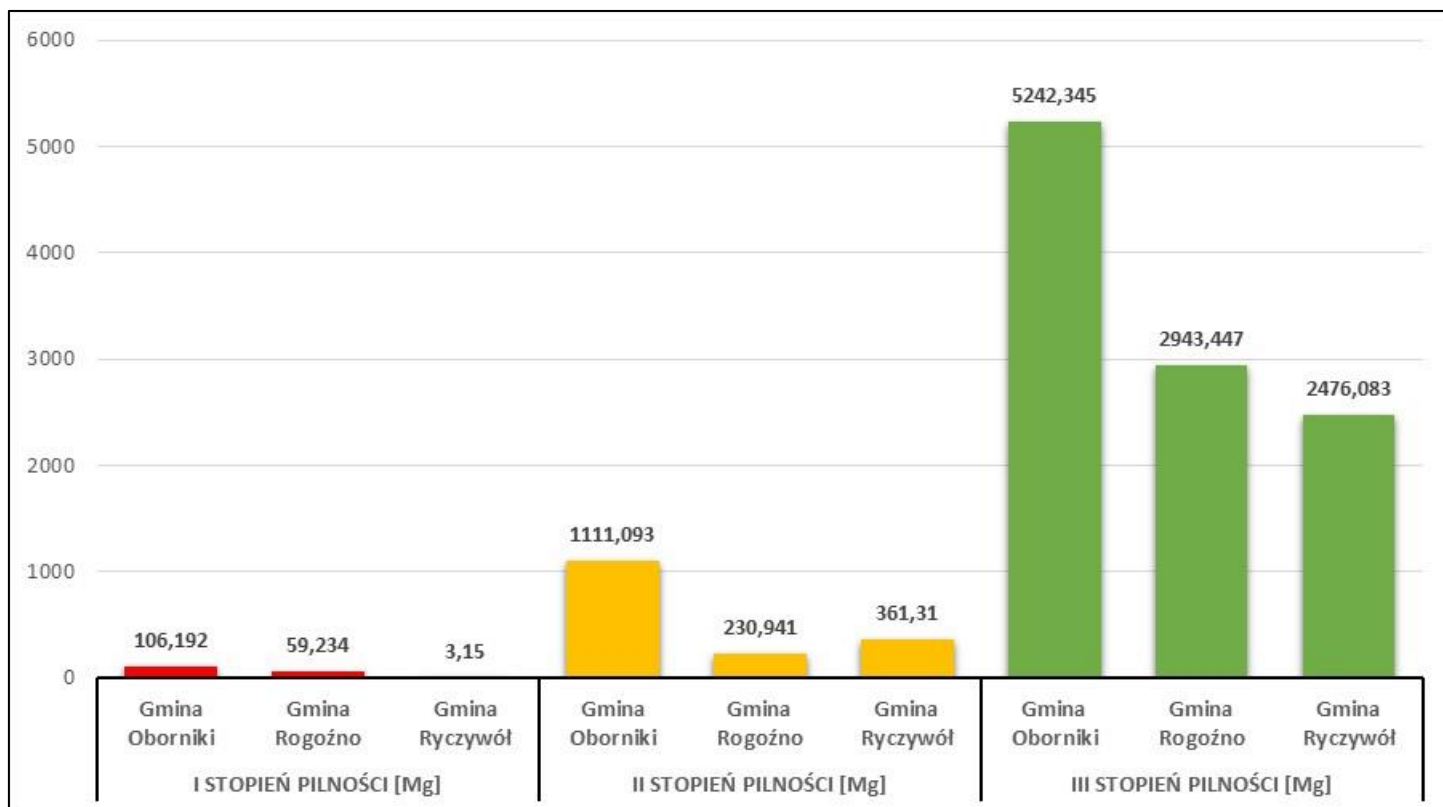
Tabela 5 Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest

JEDNOSTKA ADMINISTRACYJNA	I STOPIEŃ PILNOŚCI [Mg]	II STOPIEŃ PILNOŚCI [Mg]	III STOPIEŃ PILNOŚCI [Mg]
Gmina Oborniki	106,192	1111,093	5242,345
Gmina Rogoźno	59,234	230,941	2943,447
Gmina Ryczywół	3,150	361,310	2476,083
POWIAT OBORNICKI	168,576	1703,344	10661,875

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023 r.

Analizując dane z poszczególnych gmin powiatu obornickiego najwięcej wyrobów azbestowych wymagających pilnego usunięcia lub zabezpieczenia (stopień pilności I) jest w Gminie Oborniki (106,192 Mg), a najmniej w Gminie Ryczywół (3,15 Mg). Zdecydowana większość wyrobów azbestowych uzyskała III stopień pilności, czyli wyroby te wymagają ponownej oceny w terminie do 5 lata. Szczegółowe dane zestawiono na poniższym wykresie.

Wykres 3 Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu obornickiego (źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 19.01.2023 r.)

7. Odpady azbestowe unieszkodliwione na terenie powiatu obornickiego w latach poprzednich

W związku z obowiązkiem usunięcia wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku, każda gmina została zobowiązana do opracowania programu usuwania azbestu. Zarówno powiat obornicki jak i wszystkie gminy z powiatu posiadają programy usuwania azbestu:

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego – przyjęty uchwałą nr XXIII/142/08 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 9 lipca 2008 roku,

- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Oborniki na lata 2008-2032 – uchwała nr XXIX/223/08 Rady Miejskiej w Obornikach z dnia 30 czerwca 2008 roku,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rogoźno – uchwała nr XXVII/183/2008 Rady Miejskiej w Rogoźnie z dnia 28 sierpnia 2008 roku,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ryczywół - uchwała nr XVI/113/2008 Rady Gminy Ryczywół z dnia 18 czerwca 2008 roku.

Powiat Obornicki od 2008 roku we współpracy z Gminami realizuje program usuwania wyrobów zawierających azbest. Współpraca samorządów realizowana jest na podstawie współdziałania oraz zawierania corocznie umów dotacji. W ramach współpracy gminy przekazują powiatowi dotację na realizację zadania. Realizacja zadania obejmuje dofinansowanie demontażu i utylizacji wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego.

Zarząd Powiatu Obornickiego w ramach realizacji zadania uchwała regulamin usuwania wyrobów zawierających azbest oraz pozyskuje zewnętrznie środki finansowe na realizację zadania, organizuje przetarg na wykonawcę usługi oraz dokonuje końcowego rozliczenia. Natomiast zadaniem gmin jest przyjmowanie oraz weryfikacja wniosków przystąpienia do programu od właścicieli nieruchomości.

Na początku realizacji programu usuwania wyrobów zawierających azbest, czyli w roku 2008, zainteresowanie mieszkańców powiatu było niewielkie, a ilość usuniętego azbestu wynosiła jedynie 34,830 Mg. W kolejnych latach ilość usuwanego azbestu systematycznie wzrastała. W latach 2008-2018 usunięto łącznie 2 836,978 Mg wyrobów zawierających azbest i na ten cel wydano 1 249 332,71 zł.

Poniżej szczegółowo przeanalizowano realizację „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego na lata 2008-2032” w latach 2019-2022.

W 2019 roku prowadzono nabór wniosków, ale odstąpiono od realizacji tego zadania, a wnioski zostały zrealizowane w 2020 roku.

W 2020 roku Zarząd Powiatu Obornickiego uchwałą nr 179/2020 w dniu 30 kwietnia 2020 roku zatwierdził regulamin określający zasady likwidacji wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu Obornickiego na rok 2020 r. Regulamin określał tryb postępowania dotyczącego przyjmowania i rozpatrywania wniosków o wykonanie usługi demontażu wyrobów zawierających azbest i/lub usuwania odpadów zawierających azbest, realizacji zadania opisanego we wnioskach, a także sposób finansowania zadania i rozliczania środków finansowych na jego wykonanie.

W 2020 roku złożono i zakwalifikowano 248 wniosków⁶. Liczba wniosków w poszczególnych gminach:

- Gmina Oborniki – 134 wnioski,
- Gmina Rogoźno – 90 wniosków,
- Gmina Ryczywół – 24 wnioski.

Łączna masa zutyliзовanych odpadów azbestowych wynosiła 582,139 Mg. Koszt realizacji zadania wynosił 312 140,80 zł.

W 2021 roku Zarząd Powiatu Obornickiego uchwałą nr 328/2021 w dniu 25 marca 2021 roku zatwierdził regulamin określający zasady usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego w 2021 roku. Łącznie złożono i zakwalifikowano 99 wniosków. Liczba wniosków w poszczególnych gminach:

- Gmina Oborniki – 45 wniosków,
- Gmina Rogoźno – 30 wniosków,
- Gmina Ryczywół – 24 wnioski.

Łączna masa usuniętych wyrobów zawierających azbest wynosiła 209,120 Mg. Koszt realizacji zadania wynosił 131 393,31 zł.

W 2022 roku realizacja Programu była wykonana zgodnie z uchwałą nr 424/2021 Zarządu Powiatu Obornickiego z dnia 16 grudnia 2021 roku w sprawie zatwierdzenia regulaminu określającego zasady usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu Obornickiego w 2022 roku. Łącznie złożono i zakwalifikowano 151 wniosków. Liczba wniosków w poszczególnych gminach:

⁶ Z uwagi, że w 2019 roku nie zrealizowano zadania a nabór był prowadzony, wnioski z 2019 roku były realizowane w 2020 roku.

- Gmina Oborniki – 67 wniosków,
- Gmina Rogoźno – 47 wniosków,
- Gmina Ryczywół – 37 wniosków.

Łączna masa usuniętych wyrobów zawierających azbest wynosiła 332,113 Mg. Koszt realizacji zadania wynosił 186 749,26 zł.

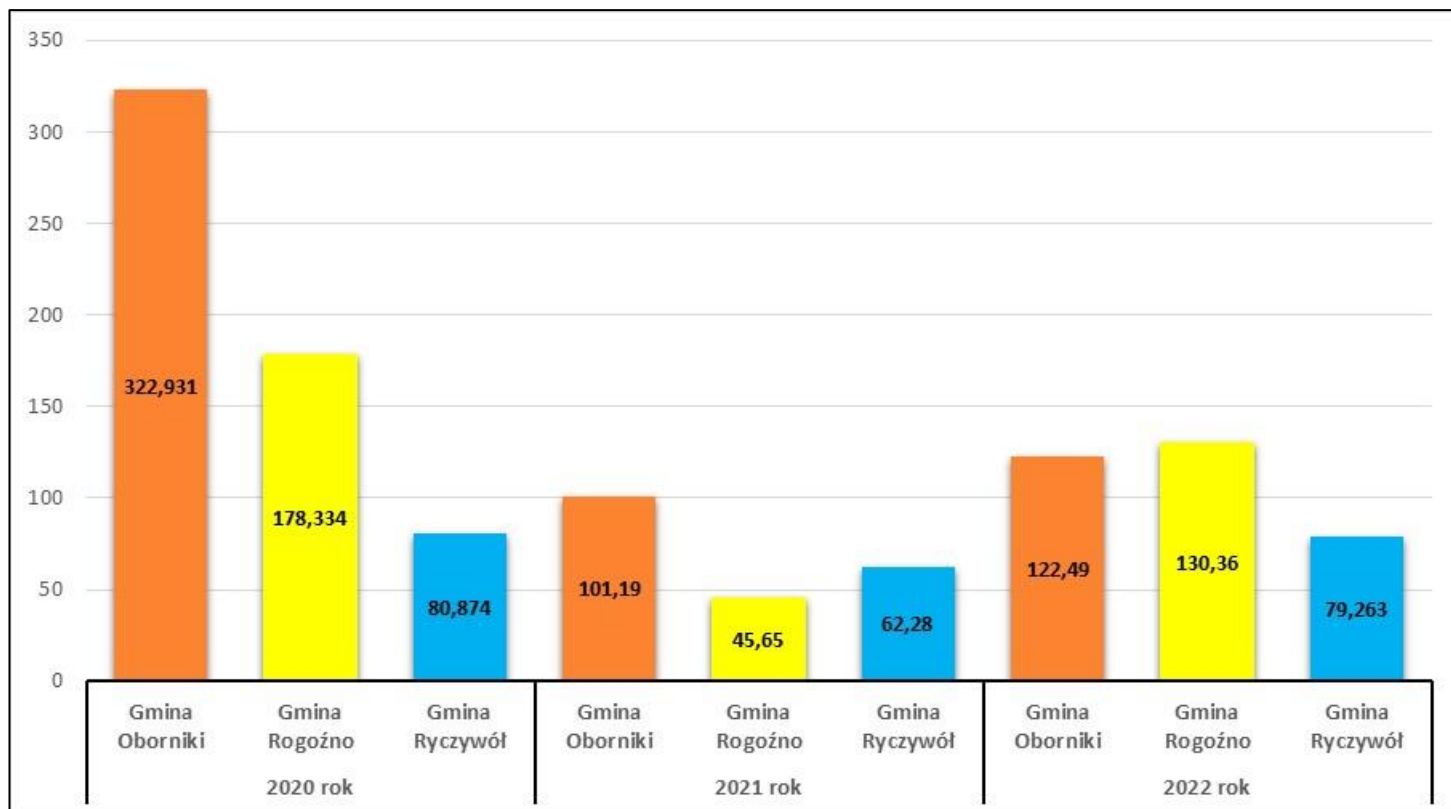
Zgodnie uchwalonymi regulaminami likwidacja wyrobów zawierających azbest obejmowała:

- 1) Demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie na składowisku wyrobów zawierających azbest,
- 2) Odbiór odpadów zawierających azbest wcześniej zdemontowanych, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie na składowisku.

Finansowanie ww. działań wynosiło 100%. Nie finansowano kosztów związanych z zakupem i montażem wyrobów zastępujących wyroby z azbestu.

Poniżej zestawiono masę usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego w latach 2020-2022.

Wykres 4 Masa usuniętych wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach powiatu obornickiego w latach 2020-2022

Łącznie w ramach realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego na lata 2008-2032” w latach 2020-2022 z terenu powiatu obornickiego usunięto 1 123,372 Mg wyrobów zawierających azbest. W poszczególnych gminach usunięto w latach 2020-2022 następującą ilość wyrobów zawierających azbest:

- Gmina Oborniki – 546,611 Mg,
- Gmina Rogoźno – 354,344 Mg,
- Gmina Ryczywół – 222,417 Mg.

Dodatkowo Gmina Ryczywół we własnym zakresie usunęła z terenu gminy w 2020 roku 68,8 Mg wyrobów zawierających azbest. W związku z tym łączna masa usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu gminy wynosi 291,217 Mg.

Tabela 6 Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego w latach 2020-2022

JEDNOSTKA ADMINISTRACYJNA	2020 ROK		2021 ROK		2022 ROK		ŁĄCZNA MASA USUNIĘTYCH WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST [Mg]
	Demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie [Mg]	Odbiór, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie [Mg]	Demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie [Mg]	Odbiór, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie [Mg]	Demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie [Mg]	Odbiór, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie [Mg]	
Gmina Oborniki	120,447	202,484	6,950	94,240	64,365	58,125	546,611
Gmina Rogoźno	23,282	155,052	1,000	44,650	45,870	84,490	354,344
Gmina Ryczywół	19,139 ⁷	61,735	0,000	62,280	25,440	53,823	222,417
RAZEM	162,868	419,271	7,950	201,170	135,675	196,438	1123,372
ŁĄCZNIE W DANYM ROKU [Mg]	582,139		209,120		332,113		

Źródło: Starostwo Powiatowe w Obornikach.

⁷ Dodatkowo Gmina Ryczywół we własnym zakresie usunęła 68,8 Mg wyrobów zawierających azbest, co daje łączną masę w roku 2020 wynoszącą 149,674 Mg usuniętych wyrobów zawierających azbest

Finansowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego na lata 2008-2032” w latach 2020-2022 było z trzech źródeł:

- Dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (WFOŚiGW),
- Dotacje z poszczególnych gmin,
- Środki własne Powiatu.

Łącznie na realizację Programu w latach 2020-2022 wydano 630 283,37 zł, z czego dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu wynosiła 390 954,51 zł (co stanowi 62,0% łącznej kwoty), dotacje z gmin Powiatu Obornickiego wynosiły 224 328,86 zł (35,6% łącznej kwoty), a środki własne Powiatu – 15 000,00 zł (2,4% łącznej kwoty). Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 7 Koszty realizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego w latach 2020-2022

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	2020 ROK	2021 ROK	2022 ROK
Dotacja z WFOŚiGW w Poznaniu	201 522,96	83 004,71	106 426,84
Dotacja z Gmin w tym:	105 617,84	43 388,60	75 322,42
<i>Gmina Oborniki</i>	<i>53 663,19</i>	<i>19 811,31</i>	<i>26 557,11</i>
<i>Gmina Rogoźno</i>	<i>35 863,90</i>	<i>10 282,39</i>	<i>29 544,60</i>
<i>Gmina Ryczywół</i>	<i>16 090,75</i>	<i>13 294,90</i>	<i>19 220,71</i>
Środki własne Powiatu	5 000,00	5 000,00	5 000,00
RAZEM	312 140,80	131 393,31	186 749,26

Źródło: Starostwo Powiatowe w Obornikach.

8. Bezpieczne postępowanie z materiałami zawierającymi azbest

Sposoby bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 r. nr 71, poz. 649 ze zm.) zmienione Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089). Natomiast wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest, przemieszczania odpadów azbestowych, sposobów oznakowania miejsc, urządzeń, pomieszczeń i instalacji zawierających azbest, sposób inwentaryzacji azbestu oraz terminów przekładania ich wyników określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8 poz. 31).

Przepisy szczegółowo określają, kiedy usuwanie wyrobów zawierających azbest jest konieczne, w jaki sposób należy postępować z obiektami, które zawierają azbest i jak właściwie zabezpieczać, magazynować i składować odpady zawierające azbest.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest zobowiązany jest do przeprowadzania okresowej kontroli stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się pod stałym nadzorem technicznym oraz przy zachowaniu określonych w planie prac warunków ochrony pracowników i środowiska. Transport odpadów zawierających azbest należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Natomiast odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

8.1. Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Wykorzystujący wyroby zawierające azbest jest zobowiązany do przeprowadzania ich inwentaryzacji i przekazania formularza „Informacja o wyrobach zawierających azbest” (wzór formularza w załączniku

nr 2) do 31 stycznia do swojego urzędu gminy (osoby fizyczne) lub do swojego urzędu marszałkowskiego (osoby prawne i jednostki samorządu terytorialnego). Należy składać co roku do 31 stycznia zaktualizowaną „Informację o wyrobach zawierających azbest”.

Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1000 kg/m^3 jest możliwe po stwierdzeniu braku widocznych uszkodzeń mogących stwarzać warunki dla emisji azbestu do środowiska. Zarządca lub właściciel nieruchomości, obiektu, instalacji przemysłowej zawierającej azbest przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089) z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” i przechowuje łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest.

Wyroby niezakwalifikowane do wymiany należy zabezpieczyć przez zabudowę (zamknięcie) przestrzeni, w której znajdują się wyroby zawierające azbest, szczelną przegrodą bez naruszania samego wyrobu. Zabezpieczenia wyrobów można dokonać również poprzez pokrywanie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką z głęboko penetrującymi środkami wiążącymi azbest, które posiadają odpowiednią aprobatę techniczną. Należy wyeliminować jakąkolwiek obróbkę mechaniczną w czasie prowadzenia prac zabezpieczających.

Wyroby zawierające azbest zakwalifikowane zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia lub uszkodzenia powinny być usunięte w możliwie najszybszym terminie. Decyzję o terminie i zakresie prac polegających na usunięciu wyrobów zawierających azbest podejmuje właściciel lub użytkownik nieruchomości, obiektu, instalacji przemysłowej.

8.2. Bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest

W przypadku gdy wyroby zawierające azbest wymagają usunięcia, wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i/lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Zgłoszenie powinno zawierać:

- rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest,
- termin rozpoczęcia i planowany termin zakończenia prac,
- adres obiektu,
- kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
- liczbę pracowników, którzy będą pracować przy usuwaniu azbestu.

W celu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest wykonawca prac zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem",
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,

- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia przez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzania tam, gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- codzienne zabezpieczanie demontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac wykonawca składa właścicielowi lub zarządcy budynku oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych wymogów technicznych i sanitarnych.

Pomieszczenia w zakładzie lub w warsztacie zamkniętym, w którym prowadzona jest działalność w kontakcie z wyrobami zawierającymi azbest, powinny być oznakowane odpowiednim piktogramem „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, a w widocznym miejscu powinna być umieszczona instrukcja bezpiecznego postępowania i ochrony przed narażeniem na pył azbestowy.

Rysunek 3 Oznakowanie wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania

8.3. Bezpieczny transport wyrobów i odpadów zawierających azbest

Transport odpadów zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne. Wyroby powinny być odpowiednio oznakowane (wzór oznakowania na rysunku nr 3). Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska poprzez m.in. szczelne opakowanie w folię polietylenową, zestalanie przy użyciu

cementu, utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów w czasie ich przygotowywania do transportu, zabezpieczenie przed dostępem osób niepowołanych w miejscach magazynowania odpadów. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

8.4. Bezpieczne unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Jedyną stosowaną obecnie w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub też na wydzielonych kwaterach przeznaczonych do składowania odpadów niebezpiecznych na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie składowisk odpadów (Dz.U. 2022 poz. 1902) składowiska lub kwatery przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady zawierające azbest składa się w opakowaniu, w którym zostały dostarczone na składowisko. Każdorazowo po umieszczeniu odpadów na składowisku odpadów ich powierzchnię zabezpiecza się przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą ziemi. Na składowisku odpadów lub kwaterze nie prowadzi się prac mogących powodować uwalnianie włókien azbestu. Składowanie odpadów zawierających azbest należy zakończyć na poziomie 2 m poniżej naturalnego poziomu terenu otoczenia i powstałe zagłębienie wypełnia się ziemią. Na takim składowisku nie mogą być prowadzone roboty naruszające strukturę składowiska, nie można budować budynków, wykonywać wykopów ani instalacji naziemnych i podziemnych.

Na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonuje jedno składowisko, na którym mogą być składowane odpady zawierające azbest. Jest to Składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie. Powierzchnia składowania wynosi 1,1 ha, a pojemność całkowita wynosi 125 000 m³. Zarządcą obiektu jest Zakład Utylizacji Odpadów Spółka z o.o. w Koninie.

8.5. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego

W przypadku prowadzenia prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które mogą być prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów budowlanych), przed ich rozpoczęciem, zarządca budynku powinien zlecić i inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania gatunków chronionych, w szczególności jerzyka (*Apus apus*) i wróbla (*Passer domesticus*) oraz nietoperzy.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r., w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183 ze zm.) w § 6 ust. 1 określono zakazy w stosunku do dziko występujących zwierząt należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, w § 7 wymieniono zakazy obowiązujące w stosunku do innych niż dziko występujących zwierząt, a w § 8 wymieniono zakazy obowiązujące w stosunku do dziko występujących ptaków. Zakazy te dotyczą:

- umyślnego zabijania,
- umyślnego okaleczania lub chwytania,
- umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych,
- transportu,
- chowu,
- zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków,
- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,
- niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień,
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków,
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków,
- umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca,
- umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Niewłaściwie prowadzone prace budowlane w obrębie obiektów budowlanych wykonywane bez uwzględnienia potrzeb biologicznych zwierząt je zasiedlających mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie przyrody, a także istotnie przyczyniać się do zmniejszenia populacji gatunków chronionych, takich jak jerzyk *Apus apus*, pustułka *Falco tinnunculus*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*.

W przypadku gdy planowane czynności wiążą się z naruszeniem zakazów określonych w art. 52 ustawy o ochronie przyrody, przed ich wykonaniem należy uzyskać stosowne zezwolenie wydawane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu.

W celu zminimalizowania negatywnego wpływu prowadzonych prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków można wprowadzić kilka rozwiązań ograniczających negatywne skutki lub kompensację przyrodniczą tj.:

- terminy prac dostosowane do okresów lęgowych, rozrodczych i hibernacji zwierząt lub stosowanie rozwiązań uzgodnionych z właściwymi organami ochrony środowiska, w przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy,
- stworzenie siedlisk zastępczych (np. budki lęgowe, skrzynki dla nietoperzy) wskutek zalepienia szczelin w elewacji budynku lub zamontowaniu kratki na otworach wentylacyjnych stropodachu.

9. Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” zakłada, iż w ramach jego realizacji będą brały udział jednostki i instytucje trzech poziomów:

- 1) centralnego - Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator Programu;
- 2) wojewódzkiego - wojewoda, samorząd województwa;
- 3) lokalnego - samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” do obowiązków samorządów powiatowych w celu realizacji zadania polegającego na usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest należy:

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Do zadań samorządu gminnego należą:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;

- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

10. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego

Usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się przy udziale zarówno środków własnych właścicieli nieruchomości, środków z budżetu państwa, środków własnych jednostek samorządowych, jak i dotacji oraz pożyczek z funduszy ochrony środowiska bądź innych źródeł dostępnych dla samorządów (np. środki unijne, kredyty i pożyczki komercyjne). Właściciel lub użytkownik nieruchomości, obiektu, instalacji przemysłowej zawierającej azbest samodzielnie podejmuje decyzję o sposobie sfinansowania przedsięwzięcia polegającego na usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Jak wspomniano w rozdziale 7 niniejszego Programu, Powiat Obornicki uchwała regulamin dotyczący likwidacji wyrobów zawierających azbest. Finansowanie tego zadania odbywa się w dwóch wariantach:

- 1) Demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie na składowisku wyrobów zawierających azbest,
- 2) Odbiór odpadów zawierających azbest wcześniej zdemontowanych, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie na składowisku.

Koszt jednostkowy [kg] usunięcia azbestu, w zależności od wybranego wariantu, jest różny w każdym roku, w zależności od rozstrzygnięcia przetargu i wyłonienia wykonawcy z najkorzystniejszą ofertą cenową oraz spełniającego pozostałe wymogi. Według danych ze Starostwa Powiatowego w Obornikach wynika, że cena brutto usługi wykonanej w latach 2021-2022 obejmująca: demontaż wraz z zapakowaniem, transportem i przekazaniem na składowisko posiadające odpowiednie zezwolenie na unieszkodliwianie zdeponowanych wyrobów zawierających azbest, odebranych od ich posiadaczy wynosiła 0,42 zł / 1 kg. Natomiast cena brutto za zapakowanie, transport i przekazanie na składowisko posiadające odpowiednie zezwolenie na unieszkodliwianie zdeponowanych wyrobów zawierających azbest, odebranych od ich posiadaczy wynosiła 0,62 zł / 1 kg.

W celu obliczenia ogólnego kosztu usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego przyjęto uśrednioną cenę wykonania usługi – 0,52 zł / 1 kg (tj. 520,00 zł / 1 Mg). W obliczeniach uwzględniono jedynie płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe płaskie, które stanowią zdecydowaną większość wyrobów azbestowych na terenie powiatu. W poniższej tabeli obliczono szacunkowy ogólny koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu powiatu obornickiego. Należy pamiętać, że koszty usługi mogą ulegać zmianie w zależności od inflacji, rodzaju i jakości wyrobów, stopnia skomplikowania konstrukcji dachu, dostępności do wyrobów oraz odległości do najbliższego składowiska odpadów.

Tabela 8 Szacunkowy koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych na terenie powiatu obornickiego

	Własność		
	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem
Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	11,328 Mg	224,640 Mg	235,968 Mg
Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa	9 799,957 Mg	2 347,159 Mg	12 147,116 Mg
Razem płyty azbestowo-cementowe pozostałe do unieszkodliwienia	9 811,285 Mg	2 571,799 Mg	12 383,084 Mg
Koszt jednostkowy usunięcia płyt azbestowo-cementowych	520,00 zł / 1 Mg		
SZACUNKOWY KOSZT USUNIĘCIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	5 101 868,20 zł	1 337 335,48 zł	6 439 203,68 zł

Źródło: Opracowanie własne (według stanu na dzień 19.01.2023 r.).

Pozostałe występujące na terenie powiatu obornickiego wyroby zawierające azbest tj. rury i złącza azbestowo-cementowe, kształtki azbestowo-cementowe i inne, występują w niewielkich ilościach. Natomiast w przypadku rur i złączy azbestowo-cementowych wg WHO nie ma konieczności natychmiastowej eliminacji tych wyrobów, ponieważ ekspozycja na włókna azbestowe poprzez układ pokarmowy nie ma negatywnego wpływu na zdrowie. Instalacje wykonane z tych wyrobów mogą być eksploatowane do czasu ich technicznego zużycia.

Podsumowując, ogólny szacunkowy koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu powiatu obornickiego wynosi 6 439 203,68 zł. Na ten koszt składa się: demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie wyrobów na składowisku. Należy pamiętać, że koszt związany z kupnem i założeniem nowego pokrycia dachowego, który ponosi wykorzystujący wyroby azbestowe, nie może być realizowany w ramach wsparcia finansowego z funduszy ochrony środowiska, dlatego należy dążyć do tego, aby udział środków właścicieli w ogólnych kosztach usuwania azbestu był jak najmniejszy i był pokrywany przez jednostki samorządu terytorialnego i ze środków funduszy ochrony środowiska.

11. Harmonogram realizacji Programu

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” proces usuwania tych wyrobów powinien być zakończony do końca 2032 roku. Jest to zadanie długotrwale, wymagające użycia dużych nakładów finansowych oraz współpracy pomiędzy poszczególnymi szczeblami administracji rządowej i samorządowej.

Zgodnie z Bazą Azbestowa (według stanu na dzień 19.01.2023 r.) ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru powiatu obornickiego wynosi 12 533,795 Mg. Aby dotrzymać zakładany termin całkowitego wyeliminowania azbestu do końca 2023 roku, średnie tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2023-2032 powinno wynosić 1 253,380 Mg/rok. Natomiast biorąc pod uwagę wyliczenia kosztu usunięcia wyrobów zawierających azbest, które zostały przedstawione w rozdziale 10, szacunkowe roczne koszty będą wynosić 643 920,00 zł/rok.

Poniżej przedstawiono szczegółowy harmonogram realizacji „Aktualizacji programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego”, który będzie realizowany w latach 2023-2032.

Tabela 9 Harmonogram realizacji „Aktualizacji programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032”

LP.	ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA	TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT [ZŁ]	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Opracowanie i uchwalenie „Aktualizacji programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032”	Powiat	2023	5 000,00	Budżet Powiatu
2.	Aktualizacja gminnych programów usuwania azbestu	Gminy	2023	Wydatki bieżące	Budżety Gmin
3.	Usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego	Właściciele obiektów, urzędzeń i instalacji	2023-2032	W zależności od możliwości i zainteresowania mieszkańców	Środki własne, Dofinansowanie
4.	Bieżąca aktualizacji Bazy Azbestowej o obiekty zawierające azbest oraz o ilości i miejscach zlikwidowanych odpadów azbestowych	Gminy	2023-2032	Wydatki bieżące	Budżety Gmin
5.	Pozyskiwanie funduszy na usuwanie azbestu ze źródeł zewnętrznych	Powiat, Gminy	2023-2032	W zależności od możliwości i zainteresowania mieszkańców	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Środki unijne, Kredyty, pożyczki
6.	Współdziałanie z gminami Powiatu Obornickiego w zakresie wsparcia finansowego w likwidacji wyrobów zawierających azbest	Powiat, Gminy	2023-2032	30 000,00 zł/rok (Powiat Obornicki) 30 000,00 zł/rok (Gmina Oborniki)	Budżet Powiatu, Budżety Gmin

LP.	ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA	TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT [ZŁ]	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
				30 000,00 zł/rok (Gmina Ryczywół)	
				30 000,00 zł/rok (Gmina Rogoźno)	
7.	Likwidacja dzikich wysypisk odpadów azbestowych	Gminy	2023-2032	W zależności od potrzeb	Budżety Gmin
8.	Coroczne monitorowanie procesu usuwania azbestu na podstawie przedstawionego sprawozdania	Powiat, Gminy	2023-2032	Wydatki bieżące	Budżet Powiatu, Budżety Gmin
9.	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z azbestem: <ul style="list-style-type: none"> • Ulotki informacyjne o szkodliwości azbestu oraz o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, • Informowanie o możliwości pozyskania wsparcia finansowego na usuwanie azbestu, poprzez Internet, lokalną prasę, tablice ogłoszeń. 	Powiat, Gminy	2023-2032	Wydatki bieżące	Budżet Powiatu, Budżety Gmin, Budżet Państwa, WFOŚiGW

Źródło: Opracowanie własne.

12. Możliwości finansowania usuwania wyrobów azbestowych

Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest są wysokie, ponieważ wymagają one wprowadzenia specjalnych procedur w celu zachowania ostrożności i bezpieczeństwa przy demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu. Dlatego jednym z głównych założeń Programu jest pozyskiwanie środków finansowych na działania zmierzające do oczyszczenia powiatu z wyrobów zawierających azbest, tak aby mieszkańcy nie byli obciążeni tym kosztem. Stąd koniecznym jest udzielanie jak największego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest.

Do podstawowych źródeł finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu obornickiego zalicza się:

- Środki z budżetu Powiatu Obornickiego,
- Środki z budżetów gmin Powiatu Obornickiego,
- Środki własne właścicieli nieruchomości, urządzeń i instalacji zawierających azbest,
- Środki ze źródeł zewnętrznych.

Poniżej przedstawiono kilka możliwości uzyskania pomocy finansowej ze źródeł zewnętrznych, takich jak:

Środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministerstwa Rozwoju i Technologii

Co roku Ministerstwo Rozwoju i Technologii udziela wsparcia finansowego na realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Konkurs Azbest jest skierowany do jednostek samorządu terytorialnego. Zakres konkursu obejmuje:

Blok 2 – działania edukacyjno-informacyjne

Dotacje przeznacza się na współfinansowanie poniższych zadań na temat prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest:

1. zorganizowanie spotkania/seminarium/konferencji,
2. promocja działań w prasie lokalnej/regionalnej, w Internecie i w lokalnej/regionalnej rozgłośni radiowej,
3. opracowanie i rozprowadzenie wśród dzieci i młodzieży/ mieszkańców/ urzędników/ przedsiębiorców z terenu gminy/ powiatu/ województwa materiałów edukacyjnych, informacyjnych.

Blok 3 – inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

Dotacje przeznacza się na współfinansowanie poniższych zadań:

1. wykonanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz z warstwą obrysów obiektów z przypisanymi do obiektu atrybutami: numerem działki ewidencyjnej i numerem obrębu ewidencyjnego i wprowadzeniem tych danych do Bazy Azbestowej,
2. aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz z warstwą obrysów obiektów z przypisanymi do obiektu atrybutami: numerem działki ewidencyjnej i numerem obrębu ewidencyjnego i wprowadzeniem tych danych do Bazy Azbestowej.

Warunkiem uzyskania dofinansowania jest udział własny jednostek samorządu terytorialnego w wysokości 20% wartości danego zadania.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) uruchomił program priorytetowy pn. "Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest". Program realizowany będzie w latach 2019–2023, przy czym:

- podpisywanie umów do 31.03.2023 r.,
- wydatkowanie środków przez beneficjenta do 15.11.2023 r.

Nabór wniosków prowadzony jest w trybie ciągłym. Beneficjentami w ramach dofinansowania z NFOŚiGW są Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), natomiast końcowymi beneficjentami są jednostki samorządu terytorialnego, które otrzymują wsparcie poprzez WFOŚiGW.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Wsparcie finansowe realizowane jest na podstawie umowy udostępnienia środków zawartej z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z przeznaczeniem na udzielanie dotacji i wspólną realizację Programu „Ogólnopolski Program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”. Wnioskodawcami mogą być jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty) oraz związki międzygminne, działające na rzecz właścicieli lub posiadaczy obiektów budowlanych znajdujących się na jej terenie. Wsparcie finansowe obejmuje:

1. Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
2. Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest na obszarach dotkniętych klęską żywiołową lub dotkniętych zdarzeniami noszącymi znamiona klęski żywiołowej.

Kwota pomocy finansowej w formie dotacji może wynieść odpowiednio:

- 1) do 100% Kosztów kwalifikowanych dla gmin o wartości wskaźnika G⁸ określonego dla roku poprzedzającego rok złożenia wniosku nie większej niż 1500⁹,
- 2) do 70% Kosztów kwalifikowanych dla gmin o wartości wskaźnika G określonego dla roku poprzedzającego rok złożenia wniosku w przedziale pomiędzy 1500 do 2000,
- 3) do 40% Kosztów kwalifikowanych dla gmin o wartości wskaźnika G określonego dla roku poprzedzającego rok złożenia wniosku powyżej 2000.

Bank Ochrony Środowiska

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Bank udziela kredytów i pożyczek na inwestycje ekologiczne. W ofercie można znaleźć m.in. „Pożyczka Zielona” na sfinansowanie prac związanych z utylizacją materiałów budowlanych zawierających azbest (demontaż, wywóz, unieszkodliwienie odpadów, nowe pokrycie dachowe).

Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027

Komisja Europejska w grudniu 2022 roku zatwierdziła program „Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027”, w którym uwzględniono cel szczegółowy w ramach którego będzie możliwość otrzymania dotacji na usuwanie azbestu.

Priorytet FEWP.02 Fundusze europejskie dla zielonej Wielkopolski.

⁸ Wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, o którym mowa w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2021 r., poz. 1672, ze zm.);

⁹ Dla określenia poziomu kwalifikowalności kosztów przedsięwzięć realizowanych przez powiaty i związki międzygminne brana pod uwagę będzie najwyższa wartość wskaźnika G spośród gmin w powiecie albo gminy wchodzącej w skład związku gmin;

Działanie FEWP.02.10 Ochrona i zachowanie przyrody wraz z rozwojem zielonej infrastruktury oraz ograniczeniem zanieczyszczeń.

Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Zakres interwencji będzie obejmować m.in. usuwanie azbestu z budynków publicznych i prywatnych. W ramach redukcji wszelkich form zanieczyszczeń na rzecz środowiska wolnego od toksyn, zakresem interwencji objęte zostanie oczyszczanie terenu z odpadów zawierających azbest. Kwalifikowalne będą wydatki w zakresie ich usuwania z budynków publicznych lub prywatnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Dla zapewnienia kompleksowości projektu, możliwe będzie uwzględnienie w ramach projektu wydatków odtworzeniowych, związanych ze zwiększeniem efektywności energetycznej budynku, przy czym nie mogą one stanowić więcej niż 30% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

W ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności – Działanie 5. Wymiana pokryć dachowych z materiałów szkodliwych dla zdrowia lub środowiska w gospodarstwach rolnych, można uzyskać wsparcie finansowe na wymianę pokrycia dachu wykonanego z wykorzystaniem wyrobów zawierających azbest przez zastąpienie go nowym pokryciem dachu wolnym od wyrobów zawierających azbest na budynkach służących do produkcji rolniczej, na powierzchni nie większej niż 500 m². Wsparcie może być udzielone osobie fizycznej, która podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2022 r. poz. 933, z późn. zm.) jako rolnik lub której przyznano płatności bezpośrednie w rozumieniu ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1775) co najmniej w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o objęcie wsparciem, jeżeli:

1. jest właścicielem lub współwłaścicielem budynku, na którym będzie wymieniane pokrycie dachu,
2. ma nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2022 r. poz. 203, 219 i 1270),
3. jest pełnoletnia.

Wsparcie maksymalne na jednego ostatecznego odbiorcę wynosi 20 000 zł.

Wsparcia udziela się na przedsięwzięcia:

1. które nie zostały rozpoczęte przed dniem złożenia wniosku,
2. których realizacja trwa nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy o objęcie przedsięwzięcia wsparciem z ostatecznym odbiorcą wsparcia i nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2025 r.,
3. które obejmują wymianę pokrycia dachu na całym budynku,
4. które są zgodne z regulaminem wyboru przedsięwzięć do objęcia wsparciem,
5. jeżeli wnioskodawca zobowiąże się, że co najmniej do dnia upływu 3 lat od dnia zawarcia umowy o objęcie przedsięwzięcia wsparciem będzie utrzymywał efekty realizacji przedsięwzięcia.

Wsparcie jest udzielane w formie płatności końcowej, która jest wypłacana po zrealizowaniu przedsięwzięcia.

13. Monitoring realizacji Programu

Istotnym elementem zarządzania „Aktualizacją programu usuwania azbestu dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2032” jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, poprzez bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących ilości, rodzaju i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest.

Przyjęte wskaźniki są proste do wyliczenia na podstawie dostępnych danych. Dzięki temu Powiat będzie w stanie monitorować stopień wykonania Programu zgodnie z założonym harmonogramem. Do oceny efektywności działań przyjęto wskaźniki w poniższej tabeli.

Tabela 10 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu

LP.	NAZWA WSKAŹNIKA	JEDNOSTKA
1.	Ilość zinwentaryzowanych (pozostałych do unieszkodliwienia) wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów azbestowych w danym roku sprawozdawczym	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych (pozostałych do unieszkodliwienia) w danym roku sprawozdawczym	%
4.	Nakłady finansowe poniesione na usuwanie wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	zł/rok
5.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programy w danym roku sprawozdawczym	%
6.	Liczba złożonych przez mieszkańców Powiatu wniosków o dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	szt./rok
7.	Liczba inicjatyw, działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie problematyki azbestowej w danym roku sprawozdawczym	szt./rok

Źródło: opracowanie własne.

14. Podsumowanie

Azbest to substancja o udowodnionym działaniu rakotwórczym, powodująca też pylicę azbestową oraz inne choroby płuc. Miał szerokie zastosowanie ze względu na swoje niezwykle właściwości. Był wykorzystywany głównie do produkcji płyt dachowych, rur, elementów elewacji i innych. Produkcja wyrobów azbestowych została zakazana w Polsce ustawą z 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

W 2002 r. Rada Ministrów przyjęła krajowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Następnie opracowano i przyjęto „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032”, który jest kontynuacją i aktualizacją Programu z 2002 roku. Program zakłada usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku.

W celu realizacji założeń krajowego programu usuwania azbestu opracowano niniejszy dokument, który jest aktualizacją „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego”, przyjętego uchwałą Rady Powiatu Obornickiego z 2008 roku.

Zgodnie z Bazą Azbestową (według stanu na dzień 19.01.2023 r.) ilość wyrobów azbestowych pozostających do unieszkodliwienia na terenie powiatu obornickiego wynosi 12 533,795 Mg, w tym 9 811,385 Mg stanowi własność osób fizycznych oraz 2 722,410 Mg stanowi własność osób prawnych. Wśród wyrobów azbestowych dominują płyty azbestowo-cementowe płaskie i faliste, które stanowią 98,8% wszystkich występujących na terenie powiatu wyrobów.

W celu oszacowania kosztów unieszkodliwienia wszystkich występujących na terenie powiatu obornickiego płyt azbestowo-cementowych przyjęto stawkę wynoszącą 520,00 zł / Mg. Koszt usługi uwzględnia demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych na składowisku. W związku z tym łączny szacunkowy koszt usunięcia i unieszkodliwienia wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego wynosi 6 439 203,68 zł.

Aby dotrzymać zakładany termin całkowitego wyeliminowania azbestu do końca 2023 roku, średnie tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2023-2032 na terenie powiatu powinno wynosić 1 253,380 Mg/rok. Natomiast biorąc pod uwagę wyliczenia kosztu usunięcia wyrobów zawierających azbest, szacunkowe roczne koszty będą wynosić 643 920,00 zł/rok.

Przy obecnym tempie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu obornickiego (tj. 374,457 Mg/rok – średnia z lat 2020-2022) zrealizowanie tego zadania do końca 2032 roku będzie nie możliwe. Problemy z usuwaniem azbestu wynikają przede wszystkim z nieskutecznych rozwiązań prawnych. Dofinansowanie ze środków budżetu państwa, funduszy ochrony środowiska czy też środków z budżetu Powiatu i Gmin obejmuje wyłącznie demontaż i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych. Jedynie w przypadku rolników istnieje możliwość uzyskania wsparcia finansowego na wymianę pokrycia dachowego ale tylko na budynkach służących do produkcji rolniczej. Wsparcie finansowe nie dotyczy natomiast zakupu i montażu wyrobów bezazbestowych dla pozostałych osób fizycznych, którego koszt często przewyższa możliwości finansowe mieszkańców. Mieszkańcy mimo, że są świadomi szkodliwości azbestu nie decydują się na jego usunięcie, ponieważ nie mają na to odpowiednich środków finansowych.

Dlatego należy na szczeblu krajowym wprowadzić zmiany w prawie, umożliwiające właścicielom nieruchomości otrzymanie dofinansowania na wyroby bezazbestowe. Ważne jest również edukowanie mieszkańców powiatu w zakresie szkodliwości azbestu na zdrowie oraz możliwości skorzystania z finansowania usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Działania te wpłyną na przyspieszenie tempa usuwania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 1

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/ obiektu/ urządzenie budowlanego /instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa / nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem(np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np.: zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np.: domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np.: strychy, piwnice, komórki)	5	

25	Nie użytkowane (np.: opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
		SUMA PUNKTÓW OCENY	
		STOPIEŃ PILNOŚCI	

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów
wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel / Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- 1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- 2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- 4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- 5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Załącznik nr 2

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
.....
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
.....
3. Rodzaj zabudowy³⁾:
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:
-
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:
8. Stopień pilności⁷⁾:
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów:⁸⁾
 - a) nazwa i numer dokumentu:
 - b) data ostatniej aktualizacji:
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
.....

.....
(podpis)

Data

- 1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- 7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).

- ⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.